

ONDERNEMERS OVER BREXIT

Impact voor veel ondernemers nog onduidelijk, groot deel niet voorbereid

KVK

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Op 23 juni 2016 heeft het Verenigd Koninkrijk een referendum gehouden over het lidmaatschap van de Europese Unie. Een meerderheid van de Britse stemmers heeft gekozen om uit de Europese Unie te vertrekken, dit wordt Brexit genoemd. Op 29 maart 2019 zal het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie treden, een datum die snel dichterbij komt.

Zodra het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie officieel heeft verlaten kan dit grote consequenties hebben voor Nederlandse bedrijven die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk. Dit hangt af van de vorm die de uiteindelijke handelsrelatie met de Europese Unie zal krijgen. Hierover wordt momenteel onderhandeld. Het Verenigd Koninkrijk is na Duitsland de tweede handelspartner van Nederland en ongeveer 77.000 Nederlandse bedrijven doen zaken met het Verenigd Koninkrijk¹.

Aangezien Brexit een grote impact kan hebben op de Nederlandse economie, heeft KVK ondernemers gevraagd naar hun verwachtingen, zorgen en voorbereidingen omtrent Brexit. De resultaten en inzichten worden gebruikt voor de dienstverlening van KVK en de overheidsdienstverleners die deel uitmaken van het Brexit Loket. Hier kunnen ondernemers onder andere een impactscan doen om te kijken wat eventuele gevolgen zijn van Brexit op hun onderneming en hoe zij zich kunnen voorbereiden.

¹. KPMG (2018) *Invloed van non-tarifaire handelsbelemmeringen als gevolg van Brexit*

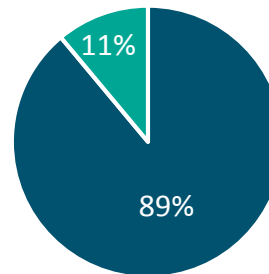
1.2 Omschrijving van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in het KVK Ondernemerspanel dat bestaat uit ruim 4.000 zzp'ers en mkb-ondernemers. Op 16 mei 2018 zijn 993 internationaal actieve ondernemers uit het panel uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Er zijn verschillende herinneringen verstuurd naar de ondernemers die de vragenlijst nog niet (volledig) hadden ingevuld. In totaal vulden 163 ondernemers uit het KVK Ondernemerspanel de vragenlijst in. Naast de uitvraag in het KVK Ondernemerspanel is de vragenlijst ook verspreid via LinkedIn en de nieuwsbrief van Evofenedex. Dit heeft 64 extra respondenten opgeleverd. In totaal hebben 227 ondernemers dus de vragenlijst ingevuld.

75% van de respondenten van dit onderzoek is een mkb'er en heeft dus personeel in dienst. 25% is zzp'er en heeft geen personeel in dienst. Van de respondenten die hebben meegedaan aan dit onderzoek doet 89% zaken met het Verenigd Koninkrijk en 11% overweegt om zaken te doen met het Verenigd Koninkrijk. Aan deze groep zijn niet alle vragen voorgelegd.

De sectoren waarin de respondenten hoofdzakelijk actief zijn:

1. Groot- en detailhandel (26%)
2. Industrie (16%)
3. Zakelijke diensten (15%)
4. ICT en media (9%)
5. Land- en tuinbouw (8%)

- Ja, mijn bedrijf doet zaken met het Verenigd Koninkrijk
- Ja, mijn bedrijf overweegt zaken te doen met het Verenigd Koninkrijk

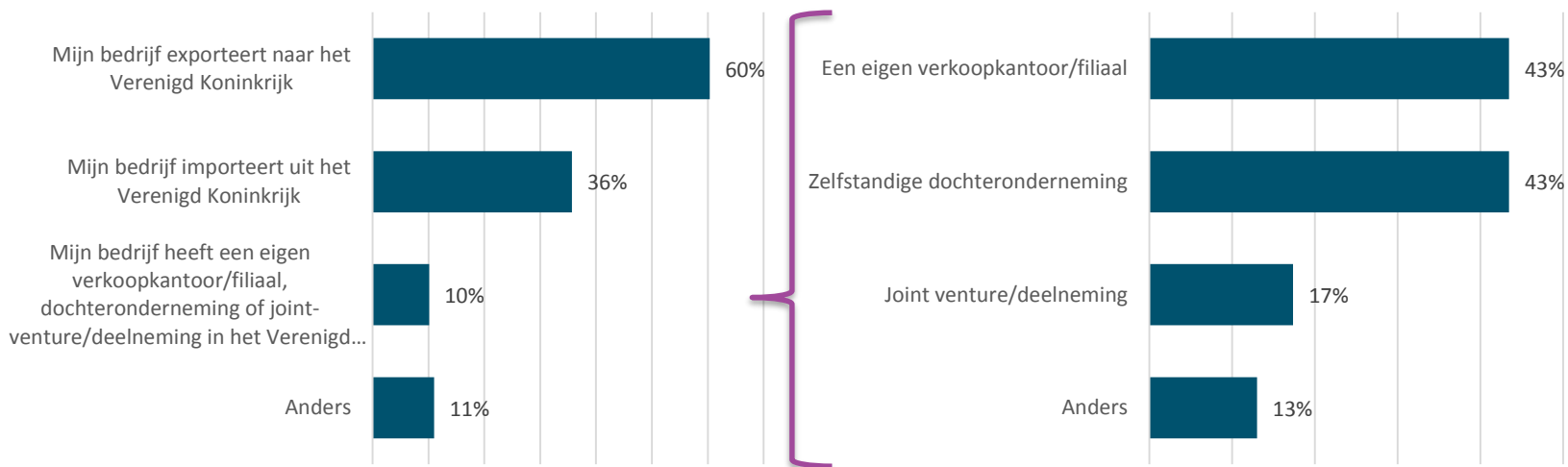
Met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 7% kunnen uitspraken worden gedaan over de populatie, ofwel alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk. Dit betekent dat 95% van alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk een antwoord zou geven binnen een foutmarge van 7% (bijvoorbeeld tussen de 18% en 32% bij een resultaat van 25%). De data zijn niet herwogen – er zijn geen ideaalcijfers bekend voor bedrijven die zakendoen met het VK, of dat overwegen te doen

2. RESULTATEN

2.1 ZAKENDOEN MET HET VERENIGD KONINKRIJK

2.1.1 Import, export of investeringen

Van de ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk houdt 60% zich bezig met het exporteren naar het Verenigd Koninkrijk. 36% importeert uit het Verenigd Koninkrijk en 10% heeft daar een verkoopkantoor, dochteronderneming of joint-venture. 11% geeft 'anders' aan, dit zijn hoofdzakelijk bedrijven die diensten aanbieden in het Verenigd Koninkrijk. Van de 23 ondernemers die investeren in het Verenigd Koninkrijk, doet bijna de helft van alle ondernemers dit met een eigen verkoopkantoor of een zelfstandige dochteronderneming. Een joint venture komt in mindere mate voor (17%). Zzp'ers houden zich bezig met import of export en het zijn alleen mkb-ondernemers die ook investeren in het Verenigd Koninkrijk.

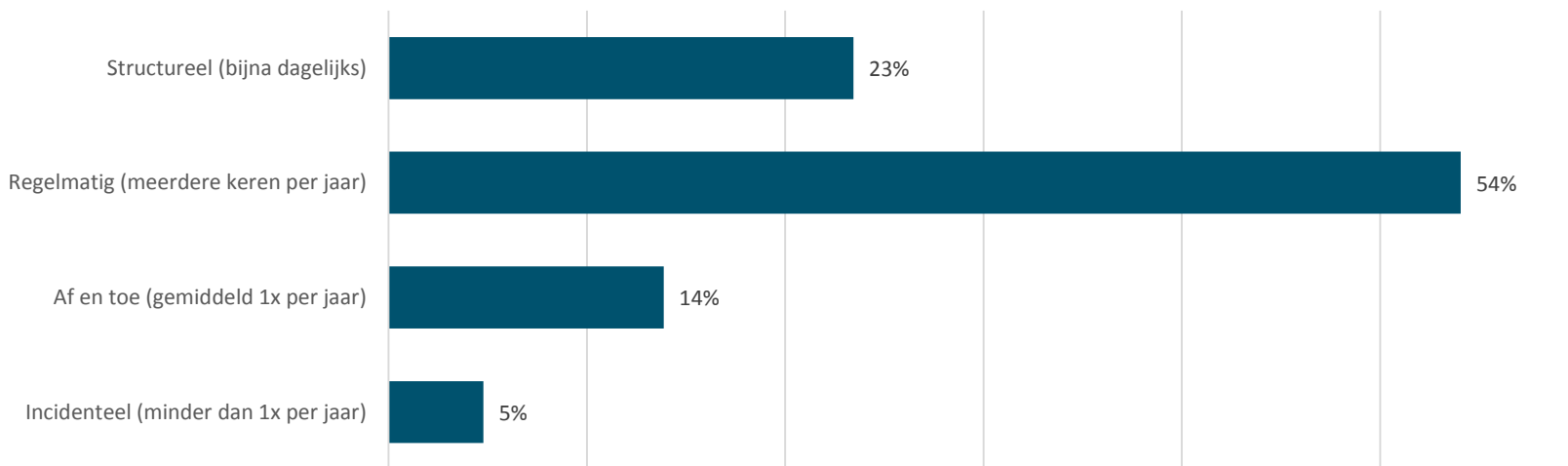
Op welke wijze heeft u in de afgelopen 2 jaar zaken gedaan met het Verenigd Koninkrijk? U mag meerdere antwoorden geven.

Op welke manier investeert u in het Verenigd Koninkrijk? U mag meerdere antwoorden geven.

Basis: alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk of dat overwegen (n=227), alle ondernemers die investeren in het Verenigd Koninkrijk (n=23)

2.1.2 Frequentie

Iets meer dan de helft van alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk doet dit regelmatig en dus meerdere keren per jaar. Bijna een kwart doet structureel en dus bijna dagelijks zaken met het Verenigd Koninkrijk. 14% doet dit af en toe en 5% incidenteel. Het grootste deel van de ondernemers dat zakendoet in het Verenigd Koninkrijk doet dit dus minimaal meerdere keren per jaar.

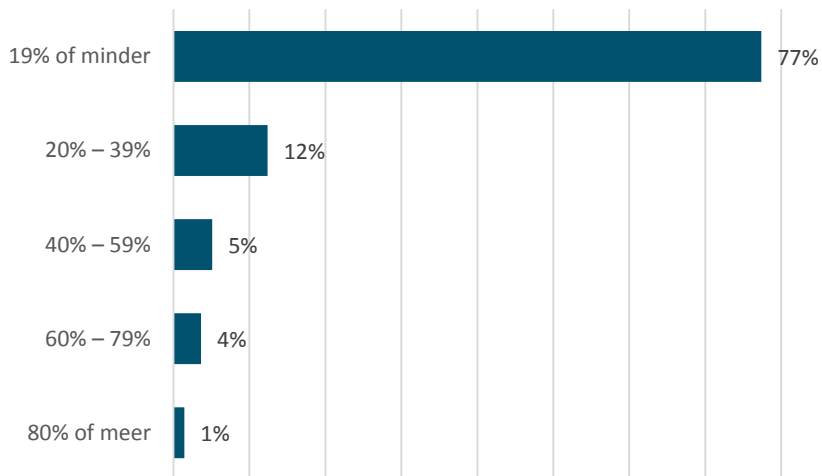
*Hoe vaak voert uw bedrijf zakelijke transacties uit met bedrijven uit het Verenigd Koninkrijk?
Basis: alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk of dat overwegen (n=227)*

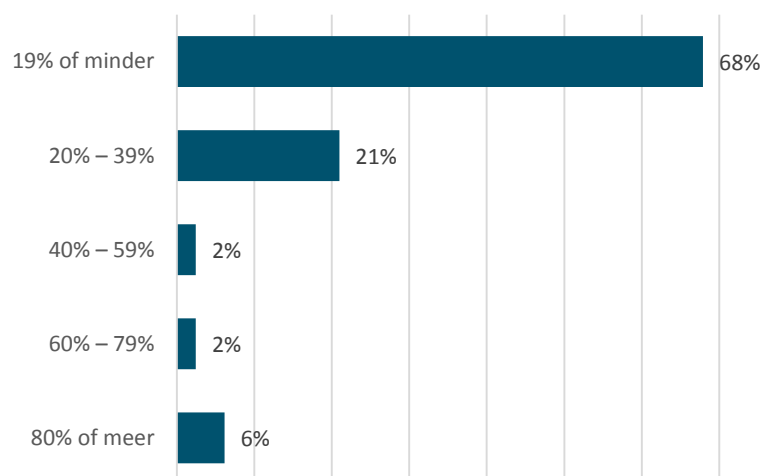
2.1.3 Percentage van de omzet

Van de ondernemers die exporteren naar het Verenigd Koninkrijk haalt driekwart (77%) 19% of minder van de omzet uit export naar het Verenigd Koninkrijk. Voor 12% is dat tussen 20% en 39% en 10% haalt meer dan 40% van de omzet uit de export naar het Verenigd Koninkrijk. 68% van de respondenten die importeren haalt 19% of minder van de inkoop uit import uit het Verenigd Koninkrijk. 21% haalt 20% tot 39% van de inkoop uit import en ook hier haalt 10% meer dan 40% van de inkoop uit import uit het Verenigd Koninkrijk.

% van de omzet uit export naar het Verenigd Koninkrijk

% van de inkoop uit import uit het Verenigd Koninkrijk

Wat is het percentage van uw omzet dat u behaalt uit export naar het Verenigd Koninkrijk? Maakt u een zo goed mogelijke inschatting.

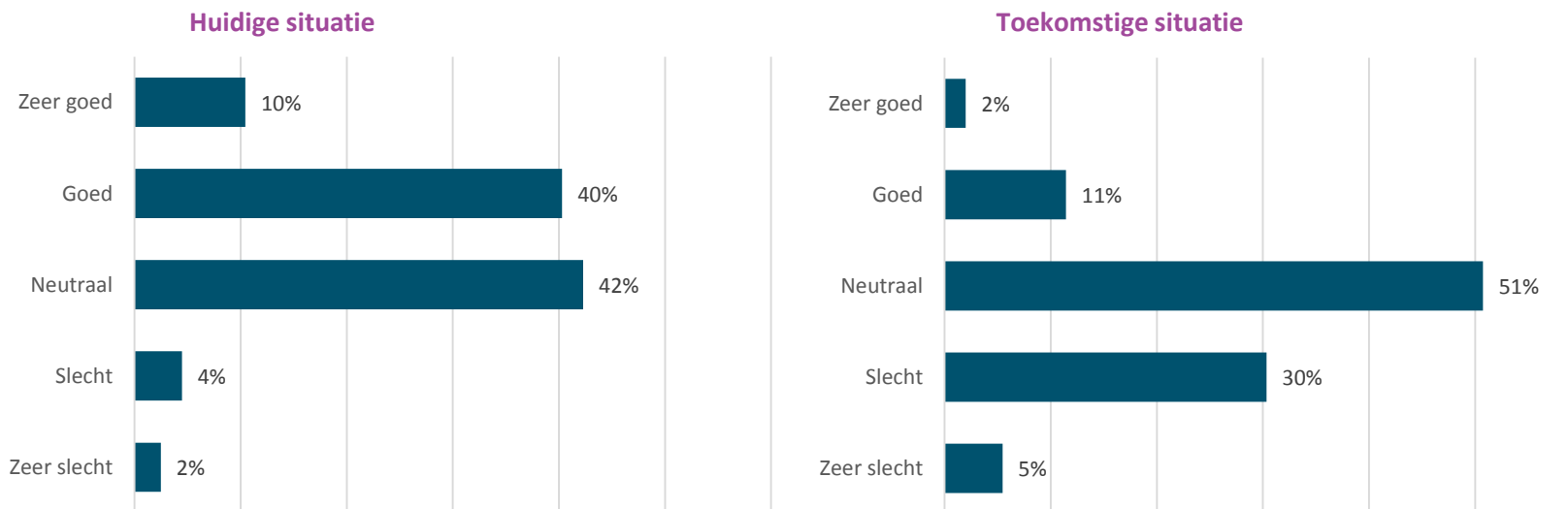
Wat is het percentage van uw totale inkoop die u besteedt aan import uit het Verenigd Koninkrijk? Maakt u een zo goed mogelijke inschatting.

Basis: alle ondernemers die exporteren naar het Verenigd Koninkrijk (n=137), alle ondernemers die importeren uit het Verenigd Koninkrijk (n=81)

2.2 GEVOLGEN BREXIT

2.2.1 Algemene situatie

Ondernemers beoordelen de huidige situatie met betrekking tot zakendoen in het Verenigd Koninkrijk overwegend neutraal (42%) en (zeer) goed (50%). Slechts 6% ziet de huidige situatie als (zeer) slecht. Gekeken naar de toekomstige vooruitzichten geeft 35% aan de situatie als (zeer) slecht te beoordelen als gevolg van Brexit. 51% is hierin neutraal en slechts 13% beoordeelt de vooruitzichten als (zeer) goed.

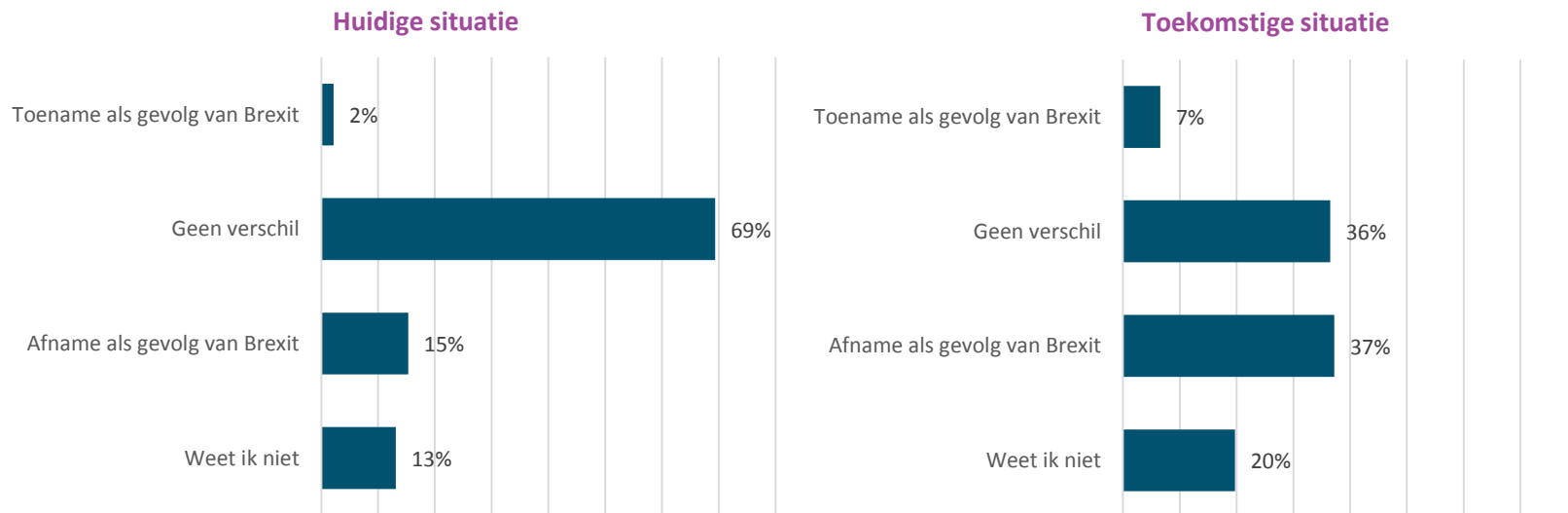
Hoe beoordeelt u in het algemeen de huidige situatie met betrekking tot het zakendoen in het Verenigd Koninkrijk voor uw bedrijf?

Hoe beoordeelt u in het algemeen de eigen zakelijke vooruitzichten in het Verenigd Koninkrijk als gevolg van Brexit?

Basis: alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk (n=201)

2.2.2 Gevolgen exportomzet

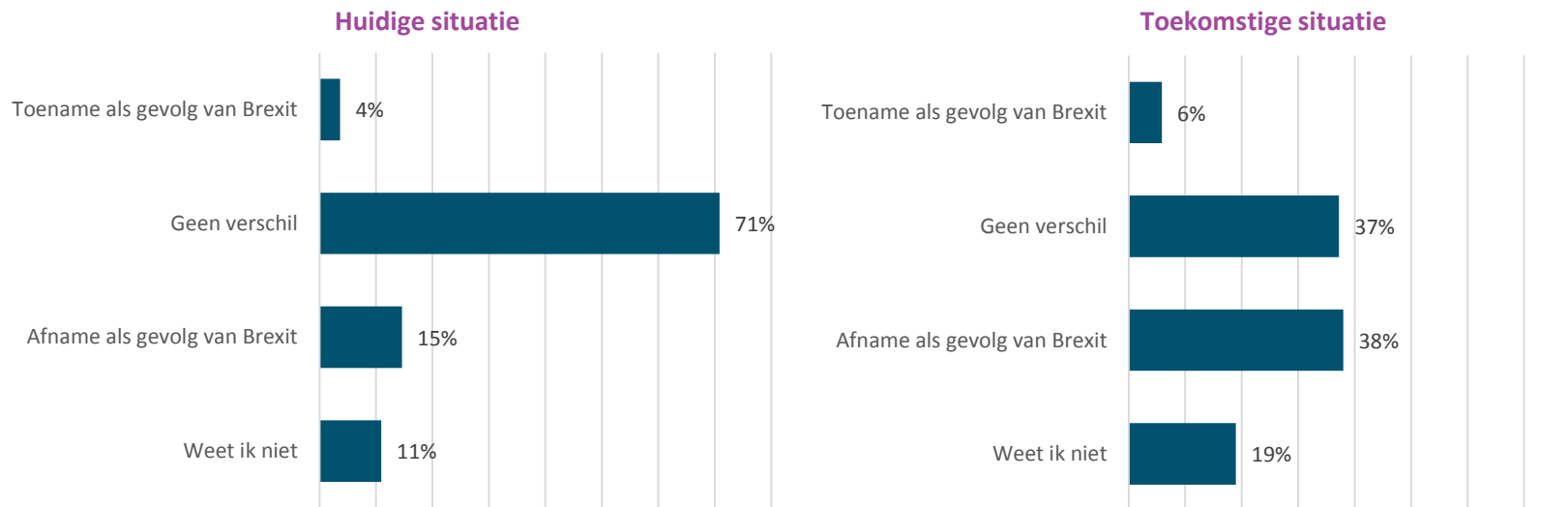
De meerderheid van de ondernemers die exporteren naar het Verenigd Koninkrijk geeft aan dat zij in de huidige situatie nog geen verschil zien in de exportomzet als gevolg van Brexit (69%). 15% ervaart een afname als gevolg van Brexit. Gekeken naar de toekomstige situatie dan verwacht 37% een afname in exportomzet als gevolg van Brexit. 36% verwacht geen verschil en 20% weet het niet. 7% ervaart een toename in export omzet als gevolg van Brexit.

*Wat is tot nu toe de invloed van Brexit ontwikkelingen op de exportomzet van het Verenigd Koninkrijk?
Wat zijn uw toekomstige verwachtingen voor de exportomzet van het Verenigd Koninkrijk als gevolg van Brexit?
Basis: alle ondernemers die exporteren naar het Verenigd Koninkrijk (n=137)*

2.2.3 Gevolgen verkooporders

71% van de ondernemers die exporteren naar het Verenigd Koninkrijk ervaren geen verschil in het aantal verkooporders als gevolg van Brexit. 15% ervaart momenteel een afname. In de toekomstige situatie verwacht 38% een afname in het aantal verkooporders en 37% verwacht geen verschil als gevolg van Brexit.

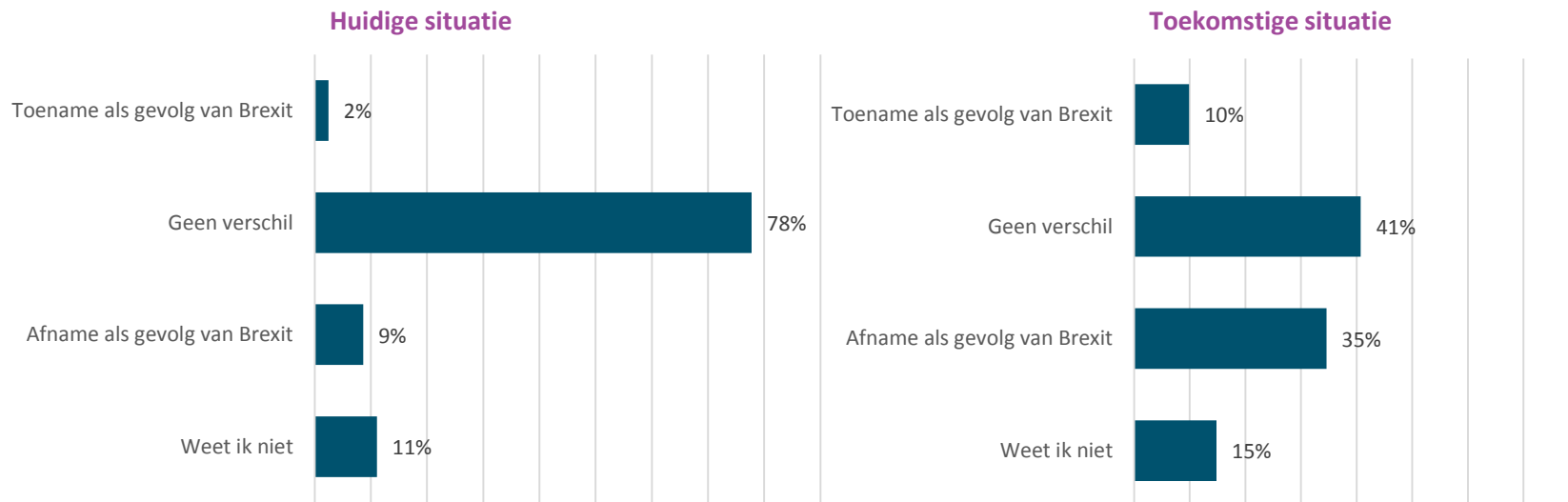
Wat is tot nu toe de invloed van Brexit ontwikkelingen op de hoeveelheid verkooporders naar het Verenigd Koninkrijk?

Wat zijn uw toekomstige verwachtingen voor de hoeveelheid verkooporders naar het Verenigd Koninkrijk als gevolg van Brexit?

Basis: alle ondernemers die exporteren naar het Verenigd Koninkrijk (n=137)

2.3.4 Gevolgen importwaarde

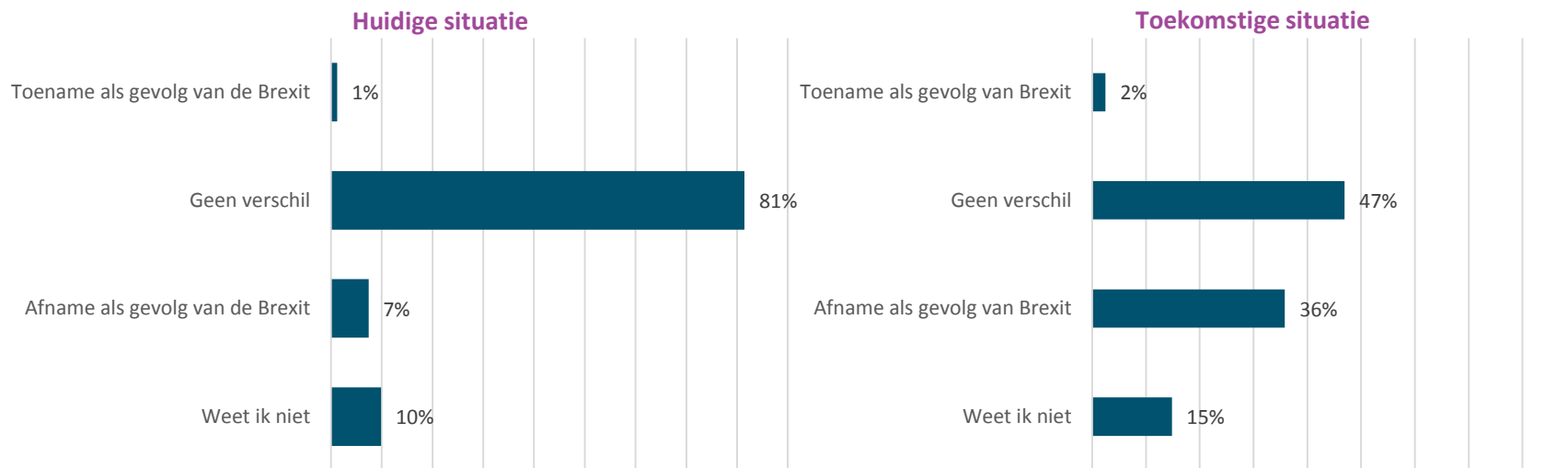
78% van de ondernemers die importeren uit het Verenigd Koninkrijk ervaart geen verschil in de importwaarde als het gevolg van Brexit. 9% ervaart een afname. Gekeken naar de toekomstige situatie dan verwacht 35% een afname in de importwaarde en 41% geen verschil. 15% weet het niet.

*Wat is tot nu toe de invloed van Brexit ontwikkelingen op de importwaarde van het Verenigd Koninkrijk?
Wat zijn uw toekomstige verwachtingen voor de importwaarde vanuit het Verenigd Koninkrijk als gevolg van Brexit?
Basis: alle ondernemers die importeren uit het Verenigd Koninkrijk (n=81)*

2.2.5 Gevolgen inkooporders

Van de respondenten die importeren uit het Verenigd Koninkrijk ervaart 81% geen verschil in de inkooporders als gevolg van Brexit. 7% ervaart een afname. De verwachtingen van 36% van de ondernemers is dat er als gevolg van Brexit een afname in inkooporders zal zijn. 47% verwacht dat het aantal inkooporders gelijk blijft en 15% weet het niet.

Wat is tot nu toe de invloed van Brexit ontwikkelingen op de hoeveelheid inkooporders vanuit het Verenigd Koninkrijk?

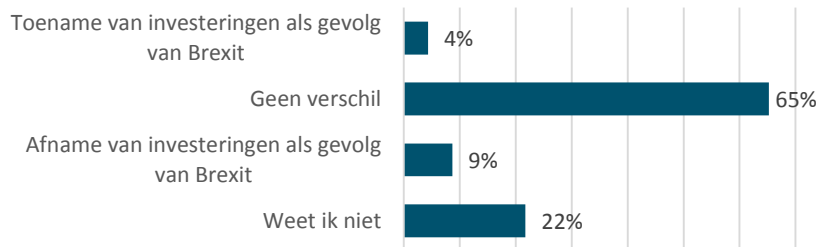
Wat zijn uw toekomstige verwachtingen voor de hoeveelheid inkooporders vanuit het Verenigd Koninkrijk als gevolg van Brexit?

Basis: alle ondernemers die importeren uit het Verenigd Koninkrijk (n=81)

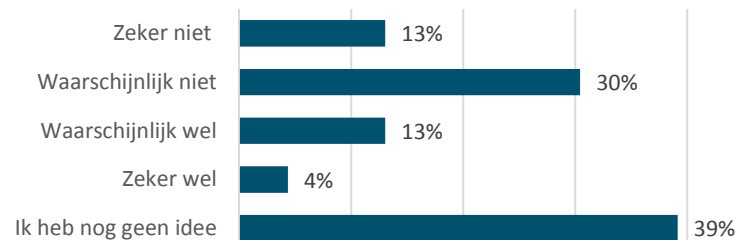
2.2.6 Gevolgen investeringen

Van de 23 respondenten die investeren in het buitenland, door middel van bijvoorbeeld een verkoopkantoor, dochteronderneming of joint venture, ervaart 65% nu geen invloed van Brexit op investeringen in het Verenigd Koninkrijk. 9% ervaart een afname van investeringen als gevolg van Brexit. Gekeken naar de toekomst, dan verwacht 30% een afname van investeringen als gevolg van Brexit en 30% verwacht geen verschil. 13% verwacht een toename van investeringen als gevolg van Brexit. Iets minder dan de helft van deze ondernemers verwacht zeker niet of waarschijnlijk niet dat de investeringen verlegd worden naar het buitenland. Een klein deel (17%) verwacht wel dat de investeringen verlegd worden naar andere markten als gevolg van Brexit en 39% weet dit nog niet.

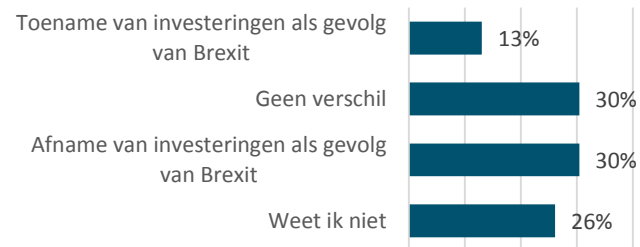
Huidige situatie

Investeringen verleggen

Toekomstige situatie

Wat is tot nu toe de invloed van Brexit ontwikkelingen op de investeringen in het Verenigd Koninkrijk?

Wat zijn uw toekomstige verwachtingen ten aanzien van uw investeringen in het Verenigd Koninkrijk als gevolg van Brexit?

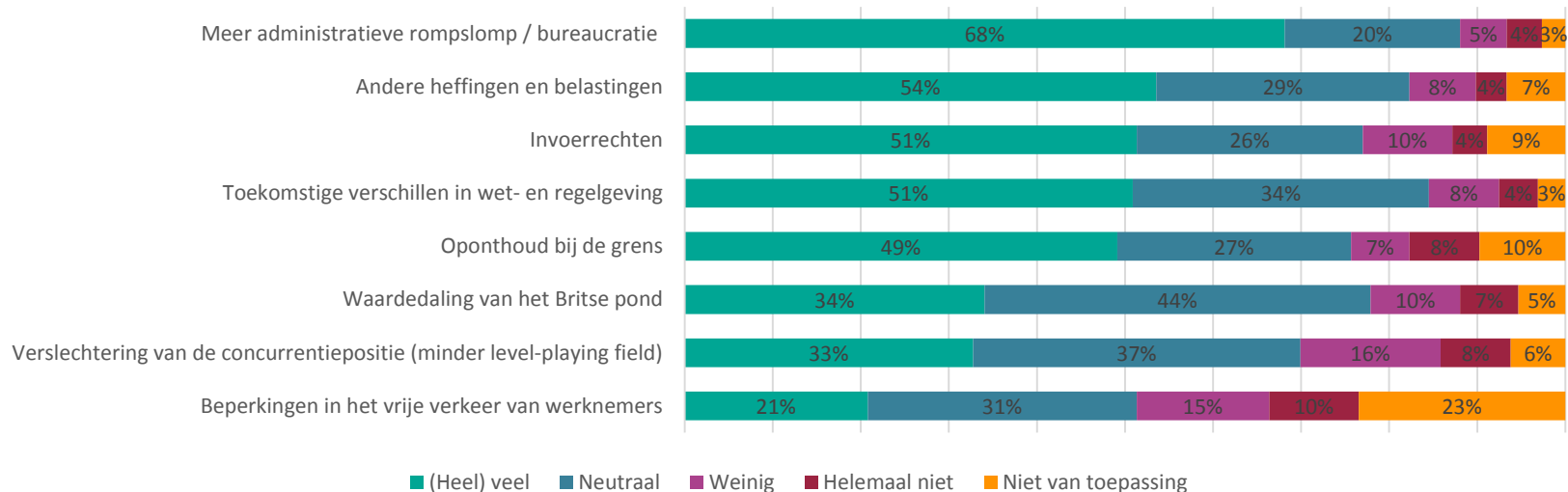
Bent u van plan uw investeringen in het Verenigd Koninkrijk te verleggen naar andere markten door Brexit?

Basis: alle ondernemers die investeren in het Verenigd Koninkrijk (n=23)

2.2.7 Zorgen na Brexit

Twee derde van de ondernemers die zakendoen in het Verenigd Koninkrijk maken zich zorgen over meer administratieve rompslomp, andere heffingen en belastingen, invoerrechten en toekomstige verschillen in wet- en regelgeving na Brexit. Meer administratieve rompslomp scoort hierbij het hoogst, mogelijk omdat dit op investeringen, import en export van toepassing is voor zowel producten als diensten. 49% maakt zich zorgen over ophoud bij de grens en 34% over een waardedaling van de Britse pond. 32% verwacht dat de concurrentiepositie verslechtert. Slechts 21% maakt zich zorgen om de beperkingen in het vrije verkeer van werknemers. Voor een groot deel van de ondernemers is dit niet van toepassing (23%).

In welke mate maakt u zich zorgen over onderstaande zaken met betrekking tot het zakendoen in het Verenigd Koninkrijk na Brexit, dus na de overgangstermijn?

Basis: alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk of dat overwegen (n=227)

2.2.8 Zorgen na Brexit

Aan ondernemers is gevraagd of zij nog andere zorgen hebben met betrekking tot het zakendoen in het Verenigd Koninkrijk na Brexit. Hier zijn erg diverse antwoorden gegeven door 45 respondenten. Hieronder staan een aantal quotes weergegeven van antwoorden die op een vergelijkbare manier verschillende keren zijn gegeven.

“Onduidelijkheid en verdeeldheid binnen het Verenigd Koninkrijk”

“Het ontwikkelen van nieuwe business wordt moeilijker”

“Zijn de Britten nog wel geïnteresseerd in diensten geleverd vanuit Nederland?”

“Gebrek aan douanefaciliteiten aan beide zijden”

“Inflatie en concurrentiepositie”

“Administratieve beperkingen”

“Chaos bij de douane aan beide zijden”

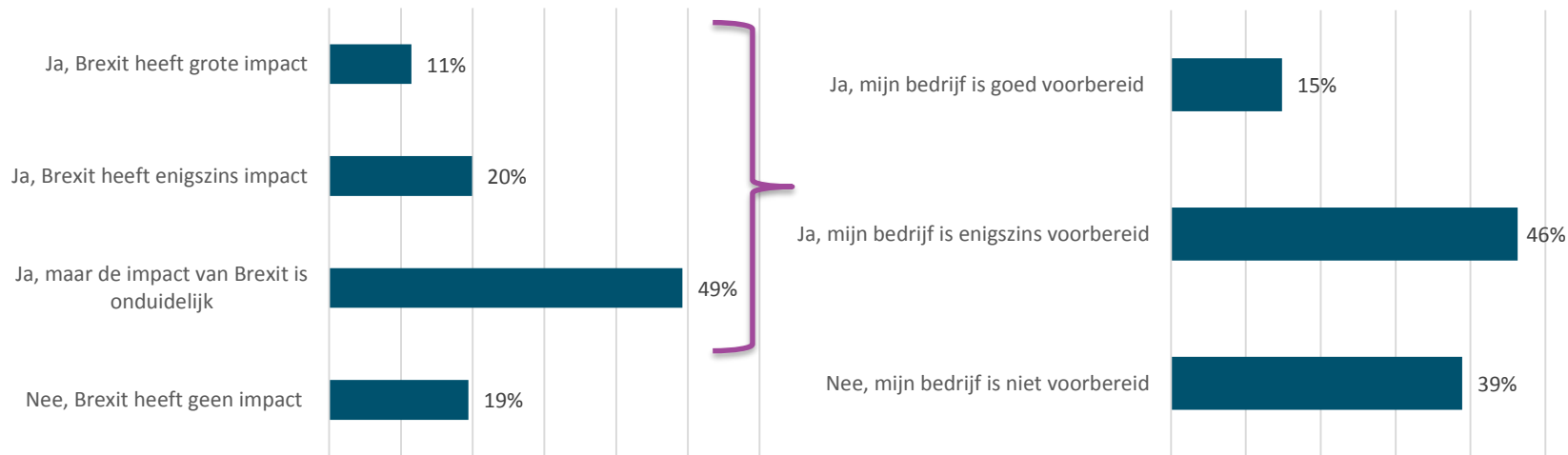
“Engelsen beseffen niet dat er problemen komen, het is eenrichtingsverkeer met mijn partner daar”

Heeft u nog andere zorgen met betrekking tot het zakendoen in het Verenigd Koninkrijk na Brexit?
Basis: alle ondernemers die zakendoen met het Verenigd Koninkrijk of dat overwegen (n=227)

2.3 VOORBEREIDING

2.3.1 Impact en voorbereiding

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat zij zijn nagegaan wat de impact van Brexit zal zijn, maar dat die nog onduidelijk is. Voor 11% heeft Brexit een grote impact en voor 20% enigszins impact. 19% geeft aan dat Brexit geen impact heeft op het bedrijf. Aan de ondernemers waarbij Brexit impact heeft op het bedrijf, is gevraagd in hoeverre zij zich hebben voorbereid. 15% geeft aan goed voorbereid te zijn, 46% is enigszins voorbereid en 39% is helemaal niet voorbereid. Ondernemers die aangeven dat Brexit grote of enigszins impact heeft, hebben zich significant vaker goed voorbereid. Ondernemers die aangeven dat de impact onduidelijk is hebben zich veel vaker niet voorbereid.

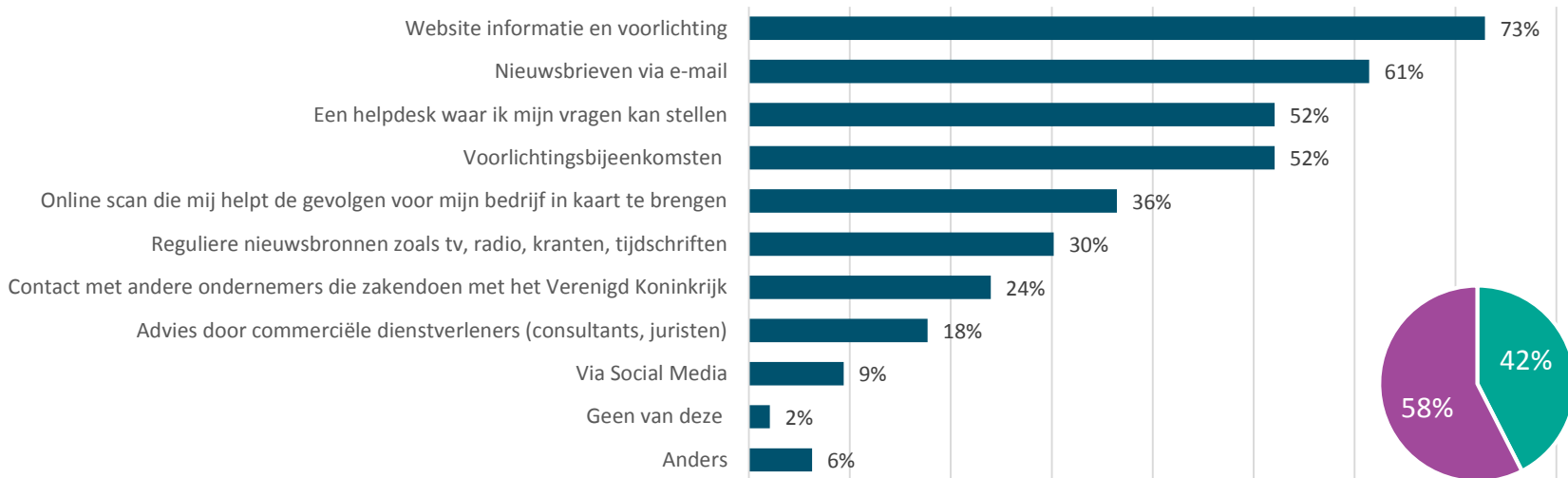
Bent u nagegaan of Brexit gevolgen heeft voor uw bedrijf?

Heeft uw bedrijf zich voorbereid op de impact van Brexit?

Basis: alle ondernemers die zakendoen in het Verenigd Koninkrijk (n=201), alle ondernemers die aangeven dat Brexit impact heeft (n=162)

2.3.2 Informatiebehoefte

42% van de respondenten geven aan graag informatie, voorlichting of ondersteuning te ontvangen met betrekking tot Brexit. Zzp'ers hebben hier in hogere mate behoefte aan dan mkb'ers. Aan respondenten die daar wel behoefte aan hebben zijn een aantal mogelijkheden voorgelegd waarin ondersteuning geboden kan worden. Bijna drie kwart van al deze ondernemers heeft behoefte aan informatie en voorlichting op een website en 61% wordt graag op de hoogte gehouden via nieuwsbrieven. Iets meer dan de helft van deze ondernemers zou graag een helpdesk willen waar vragen gesteld kunnen worden of voorlichtingsbijeenkomsten. 36% zou geholpen zijn met een online scan die de gevolgen in kaart brengt.

Heeft u behoefte aan informatie, voorlichting of ondersteuning met betrekking tot Brexit? (n=226)

Via welke van onderstaande mogelijkheden wordt u bij voorkeur geïnformeerd over Brexit? U mag meerdere antwoorden geven.

Basis: alle ondernemers die behoefte hebben aan informatie, voorlichting of ondersteuning met betrekking tot Brexit (n=96)

■ Ja ■ Nee

3. CONCLUSIE

3. Conclusie

Slechte vooruitzichten

Er is een groot verschil tussen hoe ondernemers in de huidige situatie tegen zakendoen met het Verenigd Koninkrijk aankijken en de toekomstige verwachtingen. Ondernemers beoordelen de huidige situatie met betrekking tot het zakendoen in het Verenigd Koninkrijk overwegend goed en slechts 6% als (zeer) slecht. Gekeken naar de toekomst verandert dit beeld. 35% van de ondernemers beoordeelt de eigen zakelijke vooruitzichten in het Verenigd Koninkrijk als (zeer) slecht.

Van de ondernemers die exporteren verwacht ongeveer 38% een afname in de exportomzet en verkooporders als gevolg van Brexit. 36% van deze ondernemers verwacht geen verschil als gevolg van Brexit. Ongeveer 36% van de ondernemers die importeren verwacht een afname in de importwaarde en inkooporders als gevolg van Brexit.

Grootste Brexit zorg: administratieve rompslomp

De belangrijkste zorg die ondernemers hebben met betrekking tot de gevolgen van Brexit is meer administratieve rompslomp en bureaucratie; 68% maakt zich hier (heel) veel zorgen over. Andere zaken waar ondernemers zich zorgen om maken zijn de heffingen en belastingen (54%), invoerrechten (51%), toekomstige verschillen in wet- en regelgeving (51%) en oponthoud bij de grens (49%).

Veel ondernemers verwachten dat Brexit impact gaat hebben op het bedrijf; 11% verwacht grote impact en 20% verwacht enigszins impact. 49% verwacht dat Brexit wel impact gaat hebben maar de omvang van de impact is nog onduidelijk. 19% van de ondernemers verwacht niet dat Brexit impact gaat hebben op het bedrijf.

Veel ondernemers niet voorbereid

Van de ondernemers die aangeven dat Brexit impact gaat hebben op het bedrijf is 39% niet voorbereid. 49% is enigszins voorbereid en 15% is goed voorbereid. Ondernemers die aangeven dat Brexit grote of enigszins impact heeft, hebben zich vaker goed voorbereid. Ondernemers die aangeven dat de impact onduidelijk is hebben zich vaker nog helemaal niet voorbereid.

Informatiebehoefte

42% van de respondenten geeft aan graag informatie te ontvangen met betrekking tot Brexit. Een website met informatie en voorlichting en nieuwsbrieven scoren hierbij het hoogst (respectievelijk 73% en 61%). Daarnaast geeft ongeveer de helft van de ondernemers met een informatie behoefte de voorkeur aan een helpdesk waar zij vragen kunnen stellen of voorlichtingsbijeenkomsten. 36% heeft behoefte aan een online scan die kan helpen om de gevolgen voor het bedrijf in kaart te brengen.

Colofon:

Uitgever | KVK

Oktober 2018

Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen of intern gebruik is toegestaan.

Contact | pers@kvk.nl

Kijk voor meer informatie
op:

KVK.nl